

Secțiunea 2

Tradiție și tehnologie – metode de reprezentare, investigare, restaurare și punere în valoare a patrimoniului arhitectural

Secțiunea 2

Muzeul Școlii și Muzeul Arhitecturii

Muz. dr. arte viz. Claudia Popescu

Anul acesta se împlinesc 10 ani de când m-am legat afectiv de Muzeul Școlii de Arhitectură. Această aniversare este și un prilej de reflexie cu privire la ce a realizat și ce nu a realizat acest muzeu care este un muzeu al învățământului de arhitectură dar nu este (neapărat) și un Muzeu al Arhitecturii.

Începuturile: Visul lui Mincu

Remarcile arhitectului Ion Mincu din articolul său din 1896, dedicat Școlilor de arte frumoase, rămân surprinzător de actuale. În acel moment, Mincu era atât senator, cât și profesor de tehnologia lemnului la Școala de Arte și Meserii. Ca senator, a pledat pentru preluarea de către Stat a Școlii de Arhitectură, iar ca profesor, pentru înființarea de ateliere de meșteșuguri necesare practicii arhitecturale — de la ipsosari și zugravi, la sculptori în piatră — în cadrul școlilor de meserii.

În același articol, Mincu a subliniat importanța creării unei „galerii de modele de ipsos, copiate după toate elementele arhitecturii pământene, monumente istorice sau clădiri vechi particulare", pentru secția de arhitectură (reînființată în 1897 ca urmare a demersurilor sale și a succesului Școlii SAR).

Mincu nu s-a limitat la discursuri. A contribuit efectiv la formarea acestei galerii prin realizarea unor mulaje în timpul restaurării bisericii Stavropoleos, piese vizibile în imaginile expoziției Școlii de Arhitectură din 1915.

Ideea de Muzeu al Școlii a apărut după moartea lui Mincu, lemnele de la o casă vâlceană au fost recuperate de Școală în 1913. Ideea unui Muzeu al arhitecturii românești a putut să apară abia după ce aceasta era bine consolidată. În 1941 Ion Traianescu propunea amenajarea unui muzeu dedicat lui Mincu

Desen realizat de student Constantin N. Simionescu în 1898 (şcoala de stat) după un mulaj donat de directorul şcolii private de arhitectură a Societăţii arhitecţilor români: George Sterian. În fotografie apare mulajul în dreapta iar în stânga apare George Sterian alături de studenţii săi (fotografie din 1895).

în Bufetul de la Şosea. În 1984, cu ocazia înfiinţării Muzeului-laborator al arhitecturii (în prezent Muzeul Şcolii de Arhitectură), câteva desene ale acestui părinte-fondator se vor regăsi printre exponate.

În 2012, la 100 de ani de la moartea lui Mincu se vor termina lucrările de restaurare ale Casei Mincu, sediul OAR, dovadă că personalitatea lui Mincu încă mai joacă rolul de liant şi reper.

Prestigiul arhitecturii ţinea poate şi de reprezentarea politică a arhitecţilor.

Muzeul Arhitecturii: Precursori

În 1983 arh. Adrian Gheorghiu a creat 160 pe planşe (păstrate de Muzeului Satului) şi câteva mii de clişee (aflate în colecţia d-lui Goga) dedicate arhitecturii populare româneşti. În Casa memorială Constantin Joja este păstrată arhiva arhitectului: sute de clişee fotografice, de desene şi schiţe, rezultate în urma cercetărilor sale.

După 1989, arhitecţii români au simţit nevoia de a umple un gol de memorie, de apartenenţă, de continuitate. Reafirmarea legăturilor cu Europa Occidentală trecea prin recuperarea identităţii profesionale, iar cheia de boltă a acestui demers o reprezenta un muzeu.

Un muzeu nou, diferit. Pentru că cel din cadrul Şcolii de Arhitectură, moştenit din comunism, nu mai avea credibilitate pentru că:

- nu fusese regândit, doar conservat;
- nu era muzeul breslei, ci al unei instituții - Școala.

Dar Școala și breasla arhitecților sunt profund legate.

În 1991 proiectul unui muzeu de artă contemporană eșuează. Alexandru Beldiman, Mariana Celac și Șerban Sturdza formulaseră ideea ca Halele Obor să fie transformate în Muzeul Artei Contemporane, muzeu care urma să includă și arhitectura, valorificând arhivele Uniunii Arhitecților. Odată cu crearea Muzeului de Artă Contemporană (MNAC) în cadrul Casei Poporului, a rămas ca Muzeul Arhitecturii să-și caute propriul sediu. Ideea de amenajare a acestuia tot în Halele Obor nu a fost agreată de miniștrii ai culturii, primari ai orașului sau de sector.

Muzeul Școlii de Arhitectură: un substitut?

În timpul acestor demersuri, pe măsură ce entuziasmul anilor 90 se risipea, a fost regândit și redeschis Muzeul Școlii de Arhitectură. Acesta este un muzeu țintit către învățământul de arhitectură dar, datorită colecțiilor sale, este mai mult decât atât. Este un muzeu mic dar acoperă o istorie bogată, adesea suprapusă pe cea a breslei. Este acreditat, activ. Patrimoniul său este inegal ca valoare și divers, similar pe undeva, păstrând proporțiile, cu cel al dispărutului Muzeu Simu.

Muzeul Arhitecturii este un copil cu două mame (UAR și OAR), nu are un patrimoniu ci doar o arhivă și deocamdată nu are un sediu. Toate acestea presupun bani, banii breslei.

Miza acestui muzeu ar trebui să fie patrimoniul material și imaterial al breslei. Păstrarea, cercetarea și valorificarea arhivelor vechi și contemporane, a

clădirilor (Casa Mincu, Socolescu, etc) și a memoriei arhitecților și a entităților care i-au reprezentat.

Dacă ne uităm la intenții vom vedea că în spatele Muzeului Arhitecturii se ascunde un Centru Expozițional, un organizator de expoziții și dezbateri, mai mult decât un păstrător de patrimoniu. Muzeul Școlii de Arhitectură este numit oficial Centru Expozițional Documentar neavând personal suficient pentru titulatura de Muzeu, deși a fost cunoscut sub acest nume de peste 100 de ani.

Muzeul, inclusiv un viitor Muzeu al Arhitecturii Românești (pe care la ora actuală Muzeul Școlii îl suplinește) depinde de recuperarea trecutului școlii și a profesiei. Începând cu proiectele din 1990 precum expoziția "București: Starea orașului", Muzeul Școlii a fost un partener al proiectelor care analizau și oglindeau arhitectura românească. A fost partener și al proiectelor privitoare la demolări (precum Uranus Acum), datorită fondului său de fragmente de clădiri preluate din Cartierul Uranus și din Calea Moșilor.

Proiectele culturale ale Centrului Expozițional Documentar al Universității de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu (Muzeul Școlii de Arhitectură) decurg din preocupările generoase ale acestei instituții. Câmpul de interes al muzeului include elemente ce țin de educație (evocarea profesorilor și a unor alumni, preocupări didactice și extracuriculare, preocupări legate de identitatea Școlii), dar și elemente care țin de istoria arhitecturii (istoria demolărilor comuniste și a orașului București etc.).

Muzeul Școlii de Arhitectură este o sumă de colecții, dar și o sumă de povești și de idei, care pot fi aprofundate și completate. Prin legăturile sale istorice cu Catedra Studiul Formei prin spații și obiecte (Gliptoteca, atelierul de modelaj,

Amforă și brâul Maicii Domnului, de la Văcărești

Mulaj luat de echipa lui Ion Mincu în cadrul restaurării Bisericii Stavropoleos

Releveul Bisericii Stavropoleos, donație postumă Ion Mincu, biblioteca UAUIM

Fotografie de la expoziția din 1915 a Școlii de arhitectură. În fotografie sunt directorul Școlii (Ermil Pangrati) și Statie Ciortan

Amforă, desen de admitere, 1960, arhiva StuFo

colecția Simu) și cu Catedra de Istorie prin relevee și prin cercetările acestei catedre, Muzeul avea trasate niște direcții de cercetare încă din momentul genezei sale. Printre preocupările care au încurajat redeschiderea Muzeului-laborator al arhitecturii în 1984, trebuie amintite cercetarea istoricului învățământului de arhitectură a lui Grigore Ionescu (1954-1973), rolul Școlii de arhitectură ca laborator al stilului național, analizat în articolele lui Nicolae Lascu, dar și expoziția Tradiții de construcție urbană (1982). Alte direcții de cercetare au fost prilejuite de colecțiile de arhivă evocate în vitrinele și pe planșetele muzeului: Arhiva Stufo, Arhiva Secretariatului, arhiva de proiecte și fotografii a Bibliotecii UAUIM.

Ceea ce am învățat în ultimii 10 ani este că nu poți învăța un muzeu studiind un alt muzeu. Așa cum Muzeul Școlii de Arhitectură și-a definit propria strategie de expunere, la fel va trebui să facă și Muzeul Arhitecturii, în funcție de arhiva proprie și de clădirea care îl va găzdui.

Cantitatea de experiențe practice care pot fi asimilate de un muzeograf este limitată. Este important ca un muzeograf să rămână pe termen lung într-un loc și să-și formeze succesori. Astfel el poate înțelege ce este expus, ce este în depozit și își poate folosi experiența sa relativă la arhiva muzeului. Aceasta abordare personală diferă destul de mult de cea propusă pentru Muzeul Arhitecturii.